

GAZETA TRANSILVANIEI.

REDACTIUNEA ȘI ADMINISTRATIUNEA:
BRAȘOVU, piața mare Nr. 22.

„GAZETA“ IEȘE ÎN FIECARE ZI.

ANULU XLVIII.

SĂ PRENUMERĂ:

la poște, la librării și pe la dd. corespondenți.

ANUNCIURILE:

O seriă garmondă 6 cr. și timbru de 30 cr. v. a. pentru fiecare publicare

Scrierile nefrancate nu se primesc. — Manuscrite nu se retrămit.

Nr. 230.

Mercuri 16 (28) Octomvre.

1885.

Brașov, 15 (27) Octomvre 1885.

„Guvernul Meu își dă silință, în unire cu celelalte puteri, cari au semnat tractatul dela Berlin, d'a restabili ordinea legală în țințurile Balcanilor, a cărei vătămăre neașteptată provăcă pericole serioase pentru liniștea și bunăstarea poporilor de acolo.“

Cuvintele aceste pronunțate de monarhul nostru cu ocaziunea primirii serbătoresc a delegațiilor ne indică destul de clar linia de procedere, ce și-au tras-o cabinetele celor trei împărății. Se vede că negocierile cele îndelungate între Viena, Berlin și Petersburg au avut ca rezultat hotărîrea d'a restabili starea de mai înainte în peninsula balcanică. Acésta o întărește și acel pasagiu din discursul monarhului nostru unde e vorba de statele mică balcanice, căroră li se recomandă „respectarea tractatelor și mănținerea drepturilor și a datorielor ce isvoresc din tractate.“

Declarațiunile aceste categorice în privința restabilirii statului puo au surprins lumea politică, deorece până acum se credea că marile puteri suută aplecate a recunósce unirea Bulgară într'o formă séu alta. Inainte cu vre-o trei săptămâni ministrul-șef Tisza, răspundend la interpelațiunile din cameră, vorbea încă de susținerea „după putință“ a tractatului de Berlin și de „apărarea echilibrului în peninsula balcanică“, care și-au ales'o de țintă Sêrbii mobilizându-și forțele armate.

Acum nu mai e vorba nici de concesiuni, nici de compensațiuni, ci numai și numai de restituirea „ordinei legale.“ Peste câteva zile se va întruni conferința europeană în Constantinopol și aici se va vedé decă cele trei împărății sunt decise în adevăr să nimicéscă visurile bulgare și să respingă necondiționat pretensiunile sêrbe și grece. La conferință va trebui să se țină cont și de părerile puterilor occidentale: a Angliei, Franciei și Italiei și în cele din urmă voră avé să vorbescă și statele balcanice și este mare întrebare decă ele voră fi mulțumite cu restabilirea statului quo și decă nu cumva se voră opune, încurajate fiind în ascuns din vr'o parte séu altă.

În totu casul este cu totul surprindător respectul ce-lu manifestéază Rusia față cu tractatul și față cu ordinea „legală“ în peninsula balcanică; este surprindător, că Rusia se află în fruntea aceloră, cari pretind că se se distrugă uniunea bulgară proclamată la Sofia și la Filipopol. Este în adevăr enigmatică acésta atitudine și unele foi din Viena se întrebă nu fără ôrecare îndreptățire, ce s'a petrecut, că Rusia se arată atât de leală cătră tractatul, pe care l'a fost combătut; pentru care prețu a devenit atât de devotată „ordinei legale?“

Foile memorate germane au mai făcut observarea, că în discursul împărătesc adresat delegațiilor se amintescă cu căldură visita suveranilor Rusiei la Kremsier, dér nu se accentuéază ca de altădată în deosebi alianța cu Germania, despre care a șis odată comitele Kalnoky că este „basa politice esteriore“ a monarhiei nôstre.

Caracteristică este și desmînțirea, ce și-o dau acum oficioșii din Viena și Peșta ei între ei în

privința impresiunii ce a produs'o discursul monarhului asupra delegațiilor unguri. „Coresp. de Budapeșta“ a scris, că pasagele unde se vorbesce de mănținerea păcii și respectarea tractatelor ară fi aflatu unu eoa viu și ar fi fostu multu aplaudate de delegații unguri. „Pester Lloyd“ însé comunică ca sigur, că discursul monarhului dela început și pân' la sfârșit a fostu ascultat cu cea mai adencă tăcere nefind întreruptă cetirea lui nici măcaru c'unu cuvântu.

Mesagiul tronului n'a făcutu așadér asupra delegațiunii unguresc impresiunea, că pacea va fi durabilă. De aici provine și réceala ca să nu șicemă neliniștea, cu care a fostu primitu.

Imediatu după primirea delegațiilor a sositu scirea din Sofia, că trupele sêrbesci au trecut fruntaria și că Bulgarii se pregătesc a le întâmpina. Acésta scire a fostu din nou desmînțit erî. Crisa a ajunsu la culmea ei și nesiguranța ce domnesce pôte să mai dureze până la întrunirea conferinței europene. Situațiunea încurcătă va începe a se lămuri după ce se voră pronunța tôte puterile în conferință.

UNIREA BULGARILORU.

Telegramele cele mai noue:

Constantinopol, 22 Octomvre. În cercurile diplomatice se crede, că trei séu patru ședințe voră ajunge ca să reguleze cestiunea, și că situațiunea Turciei după conferință va fi mai bună ca înainte de evenimentele rumeliote.

Varna, 22 Octomvre. Puterile sunt hotărîte să întreprindă o serioasă acțiune diplomatică contra Greciei și Serbiei pentru a le face să respecte tractatul din Berlin și să-si suspende orice demersuri militare. Cu tôte că situațiunea s'a mai îmbunătățit, concentrarea trupelor, care se suspendase câtva timp, a început din nou pe o scară întinsă. Flota a rămas în Cornul de aur; din escadra mării Negre mai multe vase au plecat spre Tripoli. Până în momentul de față, Turcia are dealungul frontierei bulgaresc și sêrbesc 80,000 ômeni.

Sofia, 22 Octomvre. Se șice că Caraveloff ar fi șis, că o restabilire a statului quo ante ar face cu neputință pozițiunea orî-cărui guvernatoru numit de Pôrta în Rumelia orientală.

Niș, 23 Octomvre. Desmînțirea din partea guvernului bulgar, că Grekov n'a avut o misiune politică din partea prințului Alexandru cătră regele Milan, a produsu consternațiune generală aci. Regele Milan și guvernul sêrbesc posedă documente, că misiunea a fostu politică. Desmînțirea dovedescă, că bărbații de stat bulgari sunt fără caracter. Bulgarii înaintéază pretutindenea trupele loră la granița sêrbescă.

Varna, 23 Octomvre. Se șice că surescitațiunea a ajunsu la culme în Creta, pe a căreia răscolă guvernul grecesc comptéază mult în împrejurările de față. Turcia, pentru a întâmpina răscolă, a mai trimis erî două bataliune de redif cu o baterie de artilerie. Totuși atitudinea Greciei nu mai inspiră așa temeri, în urma presiunii diplomatice a puterilor asupra guvernului din Athena; Grecia s'ar mulțumi cu o simplă rectificare de fruntarii, în destul de neînsemnată.

Petersburg, 23 Octomvre. „Journal de St. Petersburg“ desminte scirea lui „Temps“, care șicea că cele două imperii nordice s'ară fi unitu asupra compensării teritoriale pentru Serbia, și adaugă că puterile s'au unitu asupra unei acțiuni pe basa statului quo, care eschide orî ce asfelu de compensațiune.

Constantinopol, 23 Octomvre. Pregătirile militare în ținutul întregului imperiu otoman se continuă cu mare zel. Adrianopolul s'a transformat în formală tabără de răboiu și de acolo se dirigu trupele parte la granița rumeliotă, parte la cea sêrbescă. Ministrul de răboiu se fi stabilit, că pentru întretinerea unei ar-

mate de 200,000 de ômeni în timp de șese luni trebuiesc 32 milioane franci. Cu banca otomană s'a înțelesu Pôrta să priméscă unu avance (aconto) de 750,000 funți, eventualu 500,000 funți. Armata turcescă e plină de entusiasm patriotic, — Rusia e înclinată a se da Turciei mandatul de intervențiune, sub ôrecare cautiuni.

Viena, 23 Octomvre. De două zile se consideră situațiunea ca îmbunătățită. Baza tractărilor conferinței o va forma întorcerea la status quo ante cu forte mică modificări.

Brinn, 33 Octomvre. Însemnate cantități de îmbrăcăminte s'au încercat adă pentru armata sêrbescă.

Sofia, 23 Octomvre. Numerose despărțiminte de trupe cu artilerie trecu prin Sofia, spre a ocupa linia de apărare dinspre Serbia. De asemenea sosescu din tôte părțile voluntari formați în bataliune. După unu raportu alu prefectului din Vidin, două companii sêrbesci au ocupat colinele dimprejurul punctului dela granița Verșka-Ciuca. Oficerii cu unu trimbișu s'au încvartiratu în căsuța pichetului dela graniță.

Atena, 23 Octomvre. Erî séră reprezentanții puterilor au predat guvernului o comunicare identică în scris, care provăcă pe Grecia să cumpénescă bine consecințele pașilor ce ară pute împedeca pacinica problemă a puterilor, și face responsabilă pe Grecia pentru turburarea păcii.

Niș, 24 Octomvre. Persone dinprejurul regelui Milan asigură, că regele își ține onôrea sa astfel angagiată, încâtu mai curéndu e gata să abdică, decâtu să se supună unor eventualități, cari ară fi periculose séu înșositoare pentru Serbia. În acésta categorii consideră regele și numirea prințului Alexandru ca guvernatoru alu Rumeliei ostice.

Constantinopol, 24 Octomvre. Pôrta a cerut rechiământarea cancelarului consulatului grecesc Zijgomala din Creta, fiindu bănuitu că ațîșă agitațiunea.

Bucuresc, 24 Octomvre. Pasici, șeful radicalilor sêrbi, care fiindu condamnat la môrte pentru revolta din Serbia a scăpat prin fugă în Bulgaria, a părăsit acésta țară și se află în Bucuresc, unde se crede că va petrece érna. Guvernul român a luat severe măsuri d'a împedeca orice încercare de agitațiune pe pământul român, din partea lui Pasici și a emigranților sêrbi, cari fugu din Vidin la Calafat.

Vidin, 24 Octomvre. Aci domnesce mare neliniște de tema invasiunii sêrbesci. În fortăreță se află numai o companie de infanterie și o baterie. Vidinul n'ar pute opune rezistență trupelor sêrbesci.

Sofia, 24 Octomvre. Sêrbii întăresc trupele ce țin ocupate pichetele dinspre Vidin. Prințul Alexandru a plecat, ca să inspecteze lucrările de fortificare. Ministrul de răboiu a dat ordinu, ca trupele regulate din Filipopol să plece repede spre Sofia. Oficerii ruși au dat sfatul, ca orașul să se pună în stare de apărare prin valuri de pământ; prințul însé n'a consimțit. Se dă silință, d'a se aplana cu Turcii câtu mai repede cestiunea rumeliotă, ca astfel să aibă Bulgarii mâna liberă contra Serbiei.

Belgrad, 24 Octomvre. Sciri din Niș spun, că brigada de cavalerie și divisia Dunării au părăsit tabăra dela Niș. Brigada de cavalerie se fi plecat în direcțiune spre Piro, ér divisia Dunării spre Leskovac. Marșul trupelor dela Piro spre granița bulgară se așteptă chiar adă. Până acum trupele erau la 5 kilometri departe de granița bulgară. Tunurile cele mari plecă adă de aci.

Belgrad, 24 Octomvre. Cu tôte jertfele aduse de Serbia pentru Bulgaria, acésta, fiindu eliberată, a devenit cuibul tuturor revoluționarilor sêrbi și pregătesc Serbiei pericole. Din partea unei Bulgarii mărite, Serbia ar fi și mai amenințată dacă nu va fi întărită. Acesta'i motivul alternativei puse de Serbia: séu întorcerea la litera și sprijinul tractatului dela Berlin, séu întărirea Serbiei. În casu, că nu se restabilesce absolutu status quo ante, acțiunea Serbiei e inevitabilă.

Agram, 24 Octomvre. „Srbobran“ anunță din Belgrad, că în săptămâna trecută în adevăr armata sêrbescă trecuse granița bulgarescă, dar că ambasadorul rusu și sârbii fiindu telegrafic avisat din Petersburg,

efectului retragerea imediată a trupelor amenințându pe guvernul sârbesc cu *casus belli*.

Sofia, 25 Octombrie. *Tôte trupele de geniu disponibile au pornit spre Stivinitza la eșirea din pasul Dragomanu, ca să facă șanțuri. Fortificațiile dela Stivinitza au de scop să oprască în loc trupele sârbesci; pîtrundîndu însă acestea prin ele, atunci Sofia le stă deschisă. Grosul armatei bulgare se îndreaptă într'acolo.*

Belgrad, 25 Octombrie. Relațiunile dintre Bulgaria și Serbia sînt, în urma eliberării emigranților și a numirii lui Peco Pavlovici ca șef de voluntari, atât de acute, încât se așteptă în fiecare zi o ciocnire. Trupele sârbesci și bulgăresci stau la graniță lângă Czaribrod departe unele de altele de o împușcătură.

Atena, 25 Octombrie. În ședința de aji a camerei, Delyanis ținu un discurs, în care dezvoltă programul guvernului cu privire la interesele Greciei periclitate prin revoluțiunea bulgară. În numele opozițiunii aprobă Lombardos programul. Diarele consideră declararea guvernului ca o accentuare a *politice active*.

Primirea delegațiilor de către Maiestatea Sa.

La 24 Octombrie, Maiestatea Sa a primit sîmbătește delegațiunile celor două parlamente.

Delegațiunea ungară a fost condusă de președintele ei, cardinalul arhiepiscop Haynald, er cea austriacă eraș de președintele ei, contele Falkenhahn. Ambii președinți asigură, în discursurile lor, pe M. Sa de supunere și credință, arată că voru desbata serios proiectele făcute de guverne, care au de scop dezvoltarea spirituală, morală și economică a monarhiei, precum și puterea ei armată, fără ca poporele să mai fiă împovărate de dări, fiindu destul de grele.

Maiestatea Sa a răspuns delegațiilor următoarele:

„Asigurările de fidelă supunere, ce Mi le-ați exprimat acum, mă umplu de o sinceră mulțămire. Pentru acesta primiți expresiunea grației mele.

Relațiunile monarhiei cu puterile esterne sînt cele mai amicale. Visita, cu care ne-a înveselit în Kremsier Maiestățile Lor împăratul și împărătesa Rusiei, apără ca un semn plin de valoare despre durata acelei raportu strîns și plin de încredere între domitorii celor trei mari imperii vecine, a cărei însemnată pentru pacea monarhiei și a Europei v'am putut o anunța înainte cu un an. În cea mai serioasă nisuință d'a menține starea de drept garantată prin tractate ca basă a păcii și ordinei, aflăm deplina cooperare a celorlalte puteri europene. Această unanimitate pentru asigurarea marilor interese ale păcii formeză cea mai importantă garanță a succesului.

În acestu spiritu guvernul meu se silește, în unire cu celelalte puteri semnate ale tractatului din Berlin, d'a restabili erași în ținuturile Balcanilor ordinea legală, a cărei vătămăre neașteptată provocă, pentru liniștea și bună starea poporelor d'acolo, seriose pericole. Respectarea tractatelor și menținerea drepturilor și îndatoririlor ce isvorăsc din ele au fost condițiile acelei încrederi ce a pus o Europa în poporele balcanice, creându pentru ele condițiunile unei vieți de statu politice independente. Menținerea păcii și apărarea intereselor monarhiei va rămâne și d'aci înainte cea dintău problemă a guvernului meu.

Proiectele, ce vi se voru supune spre tractare constituțională, voru dovedi că și de astădată s'a ținut bine sēmă de situațiunea financiară a monarhiei. Administrațiunea rășboiului primesce cu plăcere mijlocele totdeuna oferite cu bună-voință de d-văstră, ceea ce cu mulțămire recunoșc, ca să îmbunătătescă pozițiunea, ce are nevoie de ajutoru, gradelor ofiteresci și cadetilor, fără a se spori preliminarul totalu. Dezvoltarea progresivă a marinei mele de rășboiu pe basa princi-

piiloru apărării litorale, stabilite în anul trecut, o recomandă îngrijirii d-văstre binevoitoare.

Referințele culturale și economice în Bosnia și Ertegovina progresază mereu și în modu îmbucurător. Și de astă dată a fostu cu puțință, d'a acoperi cheltuielile administrative din propriile venituri ale acestor țări. Unu adaus din mijlocele comune nu se va cere. Guvernul meu a făcutu erași pentru anul viitoru o reducere a creditului necesaru pentru trupele din Bosnia și Ertegovina.

Cu încredere și deplină siguranță contez pe devotamentul, pîtrunderea și zelul patrioticu, cu care d-văstră sprijiniți guvernul meu în îndeplinirea importantelor lui probleme. În acestu înțelesu v'e binevențeză în celu mai cordialu modu.

SCRILE DILEI.

Nechibzuitul „Ellenzék” înregistrează un nou sgomotu alarmatoru. Dice că la 16 Octombrie n. s'ar fi afișat în Aiud placate, cari conțineau amenințarea, că orașul are să fi incendiat în noptea următoare. De atunci, în stradele Aiudului patrulăză în tôte nopțile două batalioane de soldați și o gardă orașenescă compusă din 80 de membri. Se dice, că comitatul Albei de jos să fi cerut introducere dreptulu stataru.

— Totu cu privire la această ellenzekiană scire, i se serie lui „Nemzet” din Clușiu: „Între Valahii există orecare agitațiune, der scirile de groză sunt esagerate. Neliniștea se pare a fi relativu mai mare în comitatul Albei de jos, der nici acolo nu e de temutu vr'unu pericolu imediatu. Ungurii din provincie, amintindu și grozăviile din 1848/9, vedu totul posomoritu. Valahii, ca să înspăiminte pe Unguri, au dîș că Aiudul are să fi incendiat. Der acolo e cu atătu mai slabu motivul d'a se teme, cu cătu populațiunea este în preponderanță maghiară și în orașu, ca și în Zlatna și Ighiu se află oșire. Momentulu celu mai demnu de luat în sēmă este sistematica împrăștiare a sgomotelor de alarmă. Această provocă neliniște, der până acum autoritățile n'au primitu la cunoștință nici unu datu pozitivă. În comitatul Albei s'au luat tôte măsurile pentru înlăturarea pericolului.” — Să nu se uite, că aceste sciri sînt anume fabricate de contrarii noștri și au unu scop nu se pôte mai mișlescu.

—0—

Cătu de adevărte sînt scirile alarmatōre date de foile unguresci, o spune o corespondență publicată în cōda coștistă din Clușiu, datată din Aiud la 23 Octombrie n., care dice între altele: „Din gluma nepotrivită a unor vagabunși și omeni de nimicū, mai de multe ori s'au lătitu în publicu vestu, ba de două ori s'au afișat bilete, scrise unguresce, amenințându pe funcționari, și anunțându incendiarea orașului cu ocasiunea țergului ținutu la 16 l. e., și încă »ca și cum acesta aru face-o Valachii.« Țergulu a trecut și a fostu unul dintre cele mai bune, fără ca în decursulu lui să se fi datu vr'unu casu deosebitu. Într'aceea nu numai custodia de focu ci și numeroși cetățeni îngrijau în decursulu nopților ca siguranța publică să nu sufere nici o conturbare. Au și obținutu acel resultat, că pe birșul (sluga dela caru) unui bogatanu de ungu ru l'au prinsu ca pe unu hoțu de găini. Pentru casulu acesta poliția orașenescă n'a avut lipsă de nici unu ajutoru, cu atătu mai puțin de două batalioane de ostași! Ce privește aserțiunea, că în temnița din locu ar fi deținuți 20 de popi romănesci, suntem siliți a arăta, că a fostu daună a se da locu la o astfel de veste. În Aiud se află ca la 200 de areștanți, însă pentru delictu politicu nu este închis nici unu preot, locul pentru delictu politice fiindu în Oșor-

heiu. Pentru »stataru» nu a recursu nici comitatul și nici vice-comitele, căci nu e la ordinea dîlei nici încetu diulu, nici răpirea, nici omorul.» În fine, dice corespondentulu, că la unu dîaru de o chiamare așa de »seriosă» cum e »Ellenzék», să recere o mai mare precauțiune în comunicarea scirilor alarmatōre. — Prin urmare o nouă palmă a primitu »seriosulu» dîaru coștistă peste obrazulu celu grosu. Și încă odată repetăm că aceste amenințări sînt din isvoru ungurescu, cu scopu de a înegri pe Români.

—0—

Totu în dîarele unguresci cetim, că d-lu Constantin Popu, absolventu de filosofie, pe care senatul universității din Clușiu l'a fostu pedepsit pentru »manifestatiuni anti-patriotice» cu detragerea pe patru luni a stipendiului ce-lu avea din fundațiunea școlor granițresci din Năsăudu, —, pentru că sa sculat cu furie asupra stegului ungurescu ce aterna la o panoramă și numindu-lu obiela l'a spintecat, înlocuindu-lu cu stindardulu României în colorile roșu, galbinu și albastru, gendarmulu, care a fostu martoru ocularu la cele întemplate, rupendu câte unu petecu din amandou stegurile a arătat casulu înaintea judecătōriei cercuale din Rodna vechiă, prezentându totodată și petecile din stegurile frante ca pe unu corpus delicti. Judecătōria a condamnatu pe d. Constantin Popu la unu areștu de trei săptămēni și o amendă în bani de 30 fl. v. a. Tabla regescă din Oșorheiu a modificat această sentință și pe »încriminatulu», care pe gendarmulu acusatōru la »numitu putligat» »simplu» și »de nici o trebă», — l'a condamnatu la areștu de șese săptămēni și amendă în bani de 100 fl. v. a. Etă rezultatele șovinismulu maghiaru.

—0—

Din Deva ni se serie, că afară de protopopulu Papiu au mai fostu trași în cercetare criminală și preotulu Popovic și judele comunalu (romănu) din causă că cu toții au săritu în apărarea intereselor bisericei române, protestându în potriua uneltirilor celor ce facu proselitismu neiertat prin comunele române.

—0—

Societatea de lectură a tinerimei din institutul teologicu pedagogicu gr.-or. din Arad, cu inceputulu anulu școlasticu s'a constituit în următorulu modu. Ca președinte s'a alesu cu mare entuziasm Dnul profesor Vasile Manga, vice-președinte: Teodoru Pinteru; secretaru: Joanu Căcinea; notarū Traianu Vatiānu; vice-notarū: Georgiu Jianu; casaru: Ioanu Iercanu; bibliotecaru: Valeriu Magdu, vice-bibliotecaru: Romulu Vatiānu; controlorū: Demetriu Siebeșianu. În comisiunea literară: Corneliu Lazaru, Ioanu Petranu, Ioachim Turcu, Traianu Vatiānu, Alexandru Mihutiā, Nicolau Popovicu, Romulu Bortoșiu. În comisiunea revisoră: Dimitrie Muscanu, Nicolau Chicină, Constantin Pava.

—0—

„Kolozs. Köz.” scrie, că Sasii din Sibiu învață cu deadinsulu ungurescu. Cursulu pentru învățarea limbii maghiare, ce s'a deschis la școlele de stat de acolo, e frecventat de atăta inși căți numai incapu în salele de învățamēt. Se află 115 bărbați și 100 femei începēndu dela 15 ani până la 60. Numērul celor ce n'au putut fi primiți se urcă celu mai puțin la 100.

—0—

Gimnasiulu superioru din Baia mare i-a sustrasu ministrulu cultelor dice »B. Hirl», — dreptulu de publicitate, fiindu că institutul n'a corēspunsu cererilor ce i s'au făcutu. O deputatiune a orașului va ruga pe mi-

FOILETONU.

Mănăstirea dela Bicsad.

(Urmare și fine).

Dacă venerații frați ai acestei mănăstiri nici o biserică n'au fostu în stare a-și ridica din venitul de unu seculu, ore merită să fiă părtiniți? Judece lumea! Ore noi, cești mai lipsiți, nu putem cu totu dreptulu pretinde ca memoratiū călugări decă le plac veniturile dela popor să se nisuescă a imita binefacerile din apus și să-i tindă ori în ce formă binefacere poporulu contribuitoru. Său dōră dēșii poftescu să aibă numai rolulu de trāntori? Nu ar avē terēmū destul de binefacere? Eu credu că da, numai voință trebuie la tōte. Acolo este Țera Oașului a căru popor este celu mai năpăstuit și neglijat în privința culturală, ba eu nu credu că există alte ținuturi locuite de Români în așa orbiă și miseria ca acestea.

Sunt unii dintre inteligenții acelu ținut, decă îi potu numi așa, cari dicu că n'ar fi bine ca Oșenii să fiă deșteptați, căci atunci nu-iva mai putē ține în frēu nimeni. Spre a ilustra această aserțiune mă voi servi de unu esemplu care ne dă deslușire despre starea în țera

se află poporul român. În anul 1883, de mi aduc bine aminte, ținēndu-se în opidulu Seini o conferință electorală de cătră inteligenții români din Satumare de care comitatul se ține și țera Oașului, din tōtă țera Oașului, numai unu singuru om cu carte a participat la acea conferință. Totu atunci fiindu chemat unu preot român la conferință a dîș: »Cum să mergu eu la adunarea romănescă, să se supere solgăbirēul, apoi cine mi va scōte birul, ore venivoru Români să poruncescă la Oșeni să mi aducă fēnul?»

Eat unde se află populațiunea acelei provincii, căci dispun cu ea ca cu iobagi, încă nici până acolo nu este deșteptat poporul ca preotulu, ca unui părinte sufletesc să-i stee spre serviciu și fără solgăbirēu. Ce dovedesce această? Au nu sclavisarea și lāsarea în orbiă a poporulu, care în starea în care se află se tracteză ca cu vitele. Nu așa procedu părinții sufletesci înzestrați cu prudență pastorală, ci mai întău deșteptă poporul și deșteptându-lu îi nobilitēz sēmțulu, ca să se alipescă de preotulu său cu căldură și cu tōtă iubirea. Atunci fiă siguru ori cine că preotulu nu va avea lipsă de solgăbirēu, ci dacă dēnsulu e păstoru va și avea puterea unui păstoru față cu credincioșii săi.

Totu în acele ținuturi aprōpe de mănăstire stau agrii nelucrați, spinoși și plini de arini. Oșenii flămēdescu. Eu credu că s'ar putē răspāndi chia-ū din mănă-

năstire lumină între omeni în privința cultivării pământurilor lor și în privința unei economii raționale. Apoi ore n'ar putē frații afla în mănăstirea lor și unu locu ca adăpostu industriei? Așa credu că da. De nu pentru alta, celu puțin să aibă orecare distragere și să nu-și urască dîlele senine ce le lasă bunulu Dumnezeu și preste acel claustru.

Ar fi forțe de dorit ca iubii frați să-și schimbe procederea de până acum, căci pe lângă asemenea activitate și cu astfel de binefaceri, totu Românulu iubitoru de popor, va trebui să-lu deștepte ca să nu-și mai strice opincile călătorind spre a-și duce dinariulu unui Molochu. Când călătorești prin acel țenut frumos și veđi pe Oșenii frumoși cu sēnătate de goronū, inse cu sēracia în șele, te dōre inima. Români flămēdescu pe uliți pe când țigani s'au sătui ca saculu. Da, căci ei au meșugū bun, lucră pe ileu ca fauri cugeti că-sū ciclopii din mitoiogiă. Apoi Jidovi, în lungulu și latulu țerei Oașului trăiescu dîle d'albe ca în Canaanu unu ca păpuțaru alții ca cărciumaru. Numai Românulu e lipsit și strein în țera s'a.

Nu ar putē cuvioșii călugări da niscari ajutōre din sumele intrate, la cățiva copii sērmani, ca să învețe făuria său alte măestrii mai trebuincioșe poporulu. Mai departe s'ar putē face o economie de modelu pe pământulu mănăstirii și s'ar putē înființa nisce ateliere de

nistrul s'î acorde pentru acestă ană dreptul de publicitate.

—0—

O întrunire a grupurilor liberale s'a ținută la d. Dumitru Brătianu și s'a admisă ideea coalișării opozițiunii din România. S'a ales un comitet care se pune în relație cu comitetul liberalilor conservatori, spre a forma coaliția în contra regimului actual. Comitetul ales se compune, după cum iese „L'Indép. roumaine,” din d-nii: D. Brătianu, M. Coșalniceanu, C. Boerescu, G. Mărzescu, I. Docană, D. Giani, generalul Haralambie, P. Grădișteanu, P. Cernătescu, Cozadini, P. Buescu și G. Paladi.

—0—

Ministerul agriculturii din România a supus consiliului de miniștri un proiect de lege, prin care ministerul e autorizat să procure micilor agricultori utilajul agricol perfecționat, pe care aceștia din urmă s'î plătescă în mici rate.

—0—

Generalul Brialmont, sosind în București, a fost primit de ministrul de război, generalul Fălcoianu. Densul a plecat la Chitila să examineze fortificațiile, ce se lucrează cu mare activitate.

—0—

În zilele trecute s'a jefuită cassa de bani a președintelui de tribunal din Elisabetopol. Hoțul sciuse să ajungă în posesiunea cheii. A luat din cassa 500 fl. Până acum nu s'a descoperit făptuitorul.

HOȚUL DE PĂGUBAȘ!

Deva, 26 Oct. 1885.

Tot e adevărat că „Ungurul te bate Ungurul te judecă.” Din incidentul de tristă memorie a convertirii câtorva familii române gr. or. din Bârcea-mică, la confesiunea ev. reformată, sub pretestul de „remaghiarizarea Ungurilor valahiași,” după cum se știe și din colonele „Gazetei,” d-lu Ionu Papiu protopresbiterul gr. or. alu tractului Deve, împins de datorința impusă de funcțiunea ce-o poartă, a făcut arătare în contra notarului Szántó Károly din Pestișul de jos, pentru agitare și conturbare de religie, și după natura lucrului se aștepta și era în drept să se aștepte la un rezultat favorabil în privința acestei delicate cauză. Totodată numitul d-nu protopresbiteru a eșit afară în comună, pentru a se convinge la fața locului, despre adevărata stare a lucrului, ca astfel apoi basat pe adevăr, se poate face pașii necesari ulteriori în deplină cunoștință de cauză.

Dar ce se vede? Notarul turbulent, sub pretestul, că protopopul, eșind în comună ar fi ținut adunare secretă și ar fi agitat în contra naționalității maghiare, a făcut arătare la procurorul regesc din Deva, pentru agitație și conturbare a liniștii publice calificată în § 173 alu procedurii criminale, în urma acestei insinuări, procurorul regesc numai decât a și făcut la tribunalul reg. din Deva propunerea, ca să se ordoneze cercetare criminală prealabilă în contra lui I. Papiu, ceea ce s'a și făcut la moment, și până ce aceste șire vor vedea lumina, investigațiunea își va fi luat începutul în comuna respectivă.

Singur acestă casă ar fi de ajuns, pentru ca să se potă judeca cu totă pozitivitatea starea actuală a Românilor în acestă statu poreclit constituțional.

Pré când totă lumea nepreocupată a așteptat, ca adevăratul agitator și conturbator de religie să se pedepse meritată, organele justiției vin și la o sim-

plă insinuare a vinovatului ordonă cercetare criminală în contra acelu organu bisericescu, care și-a făcut și a trebuit să și facă datorința. Vomă avé după cum se vede, ocaziune, a raporta încă mai în detaliu, despre acestă casă; de astă-dată fiă de ajuns a spera, că onorabilul d-nu acusat și cu această ocaziune va sci întâmpina cu rezoluțiune nedreptățile ce se fac Românilor și va stărui, ca adevărat să eșă la lumină.

DIN BUCOVINA.

Cernăuți, Octomvre 1885.

Grele timpuri au venit peste Bucovina. Polonii s'au aliat cu Rutenii și așa uniți strigă și injură contra Apologiei. Două jurnale „Gazeta polska” și „Bucovena” sunt totdeauna pline de injurii asupra Românilor. Polonii dicu că Bucovina este „Galiția nouă” și se poartă cu visuri că Bucovina va veni sub Galiția. Români noștri ce fac? — fac și ei ceva — adevărată. Unii cu sentimente mai românesce dicu: „la ce ne-a mai trebuit nouă Apologie, nu trăiam bine, aveți să vedeți ce are să fiă.” — Totu ce simțesce românesce s'au grupat împrejurul a doi corespondenți de pe la Țările române. Folia „Candela,” cu ai ei redactori și luminatori, ar trebui să răspundă la atacurile din partea Polonilor și Rutenilor. Dér o profundă tăcere a cuprins inimile tuturor — ce ore se fiă? se nu se afle în adevăr nimenea, care să răspundă aceluor foi? — Nu se știe! — Una însă se știe și aceea este, că de când au început a se publica unele lucruri despre Bucovina în „Gazeta Transilvaniei,” omenii țilei au prepus pe un biet creștin, care nu știe nici cu spatele. Fiind lucrul astfel, sunt nevoiți a declara, că corespondentul aceluor articule nu este acela pe care îl socotiți, ci un altu și cine voesc să mă știe, întrebe la Redacțiunea acestui jurnal și va cunoșce cine sunt. Eu iau însă responsabilitatea tuturor articulelor ce le voi mai scrie și vă promit că mai curând veți trebui să vă corigăți, decât eu să încet cu corespondențele. Despre ceea ce scriu sunt gata a mă justifica ori cui, ori și când și ori și unde.

Nu'î-e ciudă când te mănâncă streinul, căci streinul nu poțe trăi decât te va lăsa pe tine în pace; ci'î este mai mare ciudă, când ai tîi te năpăstuesc mai rău decât streinul. Vă voi comunica ună casă, ca să vedeți cât ajutor i se dă Românului dela nisce pretinși Români. La examenul de maturitate în Sucéva s'a întâmplat, că directorul gimnasiai a întrebat pe abiturienții români, decât aceștia n'au de gând să se retragă dela examen. Bagu sémă a voit, ca bietii tineri să se lase de studiu tocmai când erau să-lu termine. Nerețrăgându-se abiturienții, au fost trântiți la examen. (Toți Români? Asta este aproape de necredut. — Red.) Așa se întâmplă în Sucéva, aici unde „Școala română” își are sediul ei, o pătesc astfel abiturienții români, dela un Român, care a ucis și societatea literară a studenților români din Sucéva.

Cum voru puté Bucovenii să ajungă la ceva, când unul se mănâncă pe altul? Profesorul Ștefureacu din Sucéva a edat o carte de cetire pentru clasa I. gimnasiai — și ce credeți — o poțe vinde? ferescă D-șeu! Societatea lui u mută este în contră, aceea care se mândrește că lucră pentru popor. Bietul Ștefureacu a făcut un bun culcuș pentru șocri. — Gramatică române nu avem, avem însă literați, didascali și dascali — omeni cu carte, cari toți fac o lume pentru sine și nu le pasă de ceilalți, fiecare are ortografia sa: unul s'a jurat a fi soț fidel al lui u mută și a ră-

mâne și elu ca vocala acesta, din simpla cauză că alții nu voesc să-i cate în obraz. Altul érași află o altă cauză și când te uii nimeni nu lucră nimica. Dacă fi dai pe față se supără și nu mănâncă cu țilele, gândindu-se cine să fiă blăstămatul acela care a scris acesta. Numai astfel n'a merge. Rutenii și Polonii lucră din răspuțeri. Românii *con dulce amore* duc ună far niente. Am auțit că Calendarul pe a. 1886 se-lu eede „Academia ortodoxă.” Vomă vedea ce va mai fi.

Studenții români dela Universitatea din Cernăuți au aranjat în 4 l. c. ună comersă festivă, la care participă ună buchetă frumosă de dame tinere și drăgălașe ca nisce păsărele, și multe persoane notabile. — Se știe că ceilalți studenți se separaseră, voindu a arăta câtă viață au și în urmă a rămasă că ei n'au arătat nici o viață. Românii au serbat țiuva de 4 Oct. însă cu mare pompă. Junimenii și teologii erau adunați în catedrală, ér séra la comersul festiv. Președintele comersului d-lu G. Popovici țină cuvântul de deschidere. Apoi se cântă cântecul studenților academici în limba latină. Între paușă musica regimentului 41 intonă mai multe opere. D-lu G. Popovici vorbi în limba germană despre însemnătatea Universității din Cernăuți și care este datorința Românului față cu ea. La aceste cuvinte răspunse Rectorul magnificu Dr. Hiler. — Mai vorbiră încă profesorul Schuler de Libloy, Dr. V. Mitrofanovici și apoi studentul în teologie d-lu P. Djujanski, despre facultatea teologică în raport cu celelalte facultăți și dicu, că la o astfel de festivitate ar trebui să participe toate națiunile, manifestându-și astfel lealitatea lor față cu imperiul habsburgic. La aceste cuvinte răspunse decanul facultății teologice P. Cuv. Sa V. de Repta. Vorbiră încă cu multă dulcătă prof. I. Bumbacu și alții.

Acestă comersă a fost o expresiune fidelă de lealitate pentru imperiul habsburgic dér totodată și un argument puternic, că Românul este domn în această țară și nu națiunile, cari se ridică astăzi, voindu a cânta Românului „eterna amintire.”

De ore-ce am vorbit mai sus de Ruteni, nu poté fini această corespondență, fără de-a întreba, când voru asculta omenii noștri și nu voru primi în seminariul arhidieceșan mai mulți Ruteni decât Români? Toți Rutenii sunt contra Apologiei și apoi consistoriul totu cu densii ține? Ore de-ar fi atâți Ruteni în țară cați Români, aru mai puté sufla Românul? Căutați ce faceți, căci eu vă privesc. *Călătorescu.*

CONVOCARE.

Reuniunea învățătorilor gr. or. români din districtul XI alu Făgărașului, își va ține anulă adunarea generală ordinară în zilele 24, 25 și 26 Octomvre a. c. st. v. în opidul Făgăraș. — Onorații membri ai acestei corporații — învățătorii gr. or. din protopresbiteratele Făgăraș, Agnita și Cohalm, cum și alți bărbați iubitori ai educațiunei, sunt poțiti a lua parte la această adunare în număr câtu se poțe de însemnat.

Programul.

Joi, 24 Octomvre a. c. st. v.

1. Ședință.

Discutarea și deciderea asupra raportului anual al comitetului central.

Supracensurarea rațiociniilor și darea de absolutur; satorirea bugetului pentru anul 1885/6.

Constituirea reuniunei pe ună perioadă nouă de trei ani conformu statutelor.

2. Ședință.

Desbaterea generală asupra temei: disciplina și mijlocele prin cari se poțe ajunge ea în școlile elementari.

Vineri, 25 Octomvre a. c. st. v.

3. Ședință.

Desbatere generală asupra temei: modul tractării științelor reale în școlile elementari.

4. Ședință.

Critică asupra disertațiunei: învățământul intuitiv ca obiect în clasa întâi, preferința lui față de rătăcirea din trecut, de Ioan Bonea.

Raportul comisiunei de trei asupra Abcdarului ilustrat pentru școlile elementari de Dometiu Dogariu.

Sâmbătă, 26 Octomvre a. c. st. v.

5. Ședință.

Participarea în corpore la celebrarea sf. liturgii, din incidentul sârbătorei m. muc. Dimitrie.

După eșirea din biserică, probă generală asupra produțiunei literare ce se arangează séra în 26 Octomvre a. c. st. v.

6. Ședință.

Raportele comisiunilor pentru esaminarea raportului general, a încasării tacselor dela membrii etc. Închierea adunării generale.

Din ședința comitetului central alu reuniunei învățătorilor gr. or. români din districtul XI alu Făgărașului, ținută la 4 Octomvre 1885 st. v.

Făgăraș, 12 Octomvre 1885 st. v.

Nicolou Aronă,

v.-președinte.

Nicolae Ludu,

secretar.

SCRIRI TELEGRAFICE.

NIȘU, 26 Octomvre. — Scirea dată de Bulgari, că trupele sârbesci au trecut granița, se desemnează de cercuri competente ca cu totul neadevărată.

Editor: Iacobu Mureșianu.

Redactor responsabil: Dr. Ansel Mureșianu.

industria mai ușoră, în edificiile aparținătoare mănăstirei. Cu lucruri de aceste cred, că nici decum nu s'ar profana păreții mănăstirei, ci din contră s'ar rosti asupra lor binecuvântare din partea celor spriginiți.

Ar fi de dorit, ca veneratul ordinariu diecesan din Gherla, să cerceteze ce se întâmplă prin Bicsadu, și apoi să orânduască a se da din jertfa mielului câte ună oscior și miserei plebe. A sosit, cred, timpul să ne cugătmă seriosu despre o modalitate cum trebuie organizată și străformată numita mănăstire. Cu darere trebuie să vedem cât de mult este apesat bietul popor român, elu duce în spinare toate sarcinile și vai multe s'î lipitorile cari îl sugă, însă puțin sunt aceia cari lucră cu conștientitate pentru binele lui, mari povare poartă de cari doră numai sântul și bunul Dumnezeu îl va scapa. De ce se fiă mai tare împovărat prin astfel de aședămintele sante. Mănăstirea trebuie să capete o asemenea organizație ca să fiă pentru binele temporal alu poporului. Dacă nu va succede acesta, atunci poporul se fiă deșteptat să nu mai jertfăscă la idoli vii, căci trăim în véculul numit alu luminilor.

Să privim cu deplină judecată și fără cea mai mică preocupățiune, cum în toate, numai opinca trebuie să ducă sarcinile, apoi încă să mai jertfăscă și acolo unde de o parte nu este omul silit, de altă parte se află în

totu satul biserică și preot în care cu totă pietatea se poțe ruga lui Dumnezeu, poțe onora cum vré și memoratele țile sârbătorești, poțe aduce jertfe la altar prin preoții locali, cari și ei au lipsă de sprijinul poporului. Sumele ce se duc la Bicsadu poté intra și în favoarea preoților de mir. Firesce aici înțeleg pe acei preoți, cari își cresc familiile după rânduiala naturei, ca preoți români ce simt românesce, nu ca d. e. cel din Baiașpie unde casa preotului român pare a fi un colegiu reformat.

Precum poțe să se convingă ori cine, din început până la finea acestor șire fără să fiu preocupat, am arătat cu deplină liniște relele ce bantuc unele părți locuite de vița traiană. Am șis, că locurile de pietate, după mine, aru fi să se înmulțescă și mi-am exprimat dorința să fiă și între noi Români de aceste însă cu alte metode, și cu organizațiune salutară. La asemenea locuri și eu voi duce dinariul meu, dér numai decât voru fi unu focalu de binefacere și totu atâtea centre de cultură pentru poporul român. Din contră le dechiar de înșelăciune. Acestă este părerea mea și cred că voru fi și alții cari se voru alătura la acestă părere.

Visitatorul.

Cursul la bursa de Viena

din 26 Octombrie st. n. 1885.

Table with 2 columns: Item description (e.g., Rentă de aur, Rentă de hârtie) and Price/Value.

Bursa de București.

Cota oficială dela 13 Octombrie st. v. 1885.

Table with 2 columns: Item description (e.g., Renta română, Renta rom. amort.) and Price/Value.

Cursul pieței Brașov

din 27 Octombrie st. n. 1885.

Table with 3 columns: Item description (e.g., Bancnote românești, Argint românesc) and Buy/Sell prices.

Numere singuratice à 5 cr. din „Gazeta Transilvaniei“ se pot cumpăra în tutungeria lui I. GROSS.

Loteria

ESPOZIȚIUNEI DELA BUDAPESTA.

Aducem la cunoștința generală, că pentru comoditatea onor. publică am predat

DEPOSITUL PRINCIPAL

altă LOSURILOR NOSTRE DE ESPOZIȚIUNE, agreate de toți cassei de schimb a d-lui

Frideric Orendi, strada Teatrului No. 94.

Onor. publică află aici un sortiment escelent de numere și serii până la ziua tragerei, adică 31 Octombrie 1885 inclusiv.

Prețul neînsemnat al unui losă à 1 fl. și 11 bucăți numai cu 10 fl., recomandă o participare cât mai viuă la această loterie bine provădată cu câștiguri foarte însemnate

Câștigul principal singur fiind de fl. 100,000 și împărțit cu totul în 4000 câștiguri.

Onor. publică își împlinesc printr-o participare cât mai viuă la această întreprindere a țării totodată și o datorie patriotică, care servește de decorație fiecărui patriot.

ADMINISTRAȚIA LOTERIEI espozițiunii regnicolare de Budapesta din 1885.

Tarifa anunțurilor și inserțiunilor.

Anunțuri în pagina a IV-a linia de 30 litere garmond fl. — cr. 6. Pentru inserțiuni și reclame pagina a III linia à fl. — cr 10.

Pentru repetiri se acordă următoarele rabate:

Table with 2 columns: Duration (e.g., 3-4 oră, 5-8) and Discount percentage.

Pentru anunțuri ce se publică pe mai multe luni se facă învoiri și reduceri și peste cele însemnate mai sus.

Anunțăm a celor onorați cetitori, cari vor binevoi a se abonă la foia noastră de aici încolo că avem încă în rezervă numeri dela începutul anului 1885, prin urmare pot să aibă colecțiunea întregă.

Administratiunea Gaz. Trans.

Mersul trenurilor

pe linia Predeal-Budapesta și pe linia Teiuș-Arad-Budapesta a tei ferate orientale de stat reg. ung.

Large table with 4 main sections: Predeal-Budapesta, Budapesta-Predeal, Teiuș-Arad-Budapesta, and Budapesta-Arad-Teiuș. Each section contains train routes, times, and types (omnibus, accelerated, etc.).

Nota: Orele de noapte sunt cele dintre liniile grase.